

Handleplan som opfølgning på anbefalingerne i rapporten "kriminelle udsatte unge, som har et misbrug og/eller en psykisk lidelse"

Indledning

I de seneste år har der været et generelt fald i ungdomskriminaliteten i Danmark. Samtidig er der en lille andel unge, der begår stadig grovere og mere personfarlig kriminalitet. I København er der en relativ stor andel - 9,2 pct. - af unge, som har en social sag, der begår alvorlig kriminalitet. Det er Socialforvaltningens erfaring, at disse unge ud over kriminalitet også har et misbrug af rusmidler og/eller en psykisk lidelse. På den baggrund bestilte Socialudvalget en kvalitativ undersøgelse af målgruppen kriminelle udsatte unge, der har et misbrug og/eller en psykisk lidelse. Analysen kom med en række anbefalinger til indsatsen overfor kriminalitetstruede og kriminelle unge:

Den tidlige og forebyggende kriminalpræventive indsats

- Undersøge, hvordan de unges familier i højere grad kan inddrages og opkvalificeres i de forebyggende indsatser - fx kan det overvejes, om der skal være et særligt fokus på udsatte familier med en anden etnisk baggrund
- Fokus på de unges skolegang - fx kan det overvejes, hvordan unge i faldende trivsel med stort fravær bedre kan spottes tidligt
- Fokus på yderligere at aktivere de unge i fritiden - fx ved et større fokus på fritidsjob, erhvervspraktik og andre kompetencegivende aktiviteter

Tilbage på sporet igen – når den unge har begået kriminalitet

- Øget inddragelse af den unge i sagsbehandlingen
- Optimering af kontaktpersonsordningen
- En udvikling af indsatsen på døgninstitutionerne - fx ved at have mere fokus på de anbragte unges fritid og psykiske sundhed samt på udvikling og styrkelse af de unges tilværelses- og sociale kompetencer.

Tværgående temaer

- Udvikling af misbrugsbehandlingen, så vi bliver bedre til at tiltrække og fastholde målgruppen af kriminalitetstruede og kriminelle unge samt unge med ikke-vestlig baggrund
- Undersøge samarbejdet med psykiatrien nærmere for målgruppen kriminelle unge, særligt unge med ADHD og/eller misbrug

Analysen peger på centrale udfordringer i arbejdet med kriminelle unge, som Socialforvaltningen gerne vil imødekomme, da vi har behov for at se bedre resultater med vores indsatser, end vi ser i dag. Socialforvaltningen vil øge de unges sociale mobilitet, så de frem for at forsørge sig med kriminalitet, lever et selvstændigt liv, hvor de er inkluderet i det almindelige samfundsliv med uddannelse og beskæftigelse. Dermed understøtter initiativerne i denne handleplan de mål og visioner, som udtrykkes i Socialudvalgets pejlemærker:

- Flere københavnske skoleelever klarer sig bedre

- Færre københavnske unge begår kriminalitet
- Flere københavnere stopper eller reducerer deres misbrug
- Flere københavnere med særlige behov kommer i uddannelse eller beskæftigelse

Socialudvalget har opstillet fire principper for, hvordan vi igennem den sociale indsats skal indfri de socialpolitiske pejlemærker. I forhold til indsatsen overfor kriminalitetstruede og kriminelle unge kan Socialudvalgets principper omsættes til fire overordnede socialfaglige udviklingstendenser, som de konkrete initiativer i handleplanen er et udtryk for:

- Forældre og andre nære familiemedlemmer er en vigtig del af løsningen for den unge. Der skal derfor arbejdes med at genskabe eller fastholde en positiv relation mellem den unge og familien, og forældrene skal styrkes til at kunne varetage en forældrerolle for den unge.
- Der skal bygges bro for den unge til aktiviteter og aktører i civilsamfundet, hvor den unge kan få en aktiv fritid, indgå i positive fællesskaber med jævnaldrende og dermed give den unge en alternativ identitet og en følelse af normalitet.
- Uddannelse og beskæftigelse er kerneelementer, hvis en ung skal have en chance for at klare sig i voksenlivet. Der skal derfor arbejdes målrettet med, at den unge skal i skole og opnå erhvervsrettede kompetencer, så den unge senere kan begå sig på arbejdsmarkedet.
- En tættere, mere intensiv og koordineret indsats for den unge og familien på tværs af myndighed og foranstaltning. Der er i indsatserne et klart fokus på, hvilke mål der skal nås for den unge, så den unge og familien hele tiden rykkes tættere på et så normalt familieliv som muligt.

Den tidlige og forebyggende kriminalpræventive indsats

Det er vigtigt at få sat tidligt ind overfor begyndende mistrivsel og tegn på sociale problemer hos børn og familier. De unge i analysen peger på, at flere aspekter af deres barndom kan have betydning for, at de senere havnede i kriminalitet, primært familiens sociale situation, dårlige, ustabile eller manglende skolegang, samt negativ indflydelse fra kriminelle miljøer på gaden.

Familieindsatsen

De unge i analysen peger på, at deres opvækst i en familie med få ressourcer har haft en betydning for, at de senere i livet er havnet i kriminalitet. Fokus i det sociale arbejde med unge, herunder kriminelle unge, har dog ofte været isoleret på den unge og dennes problemer. Hvis vi vil sikre et mere succesfuldt kriminalpræventivt arbejde, er det derfor vigtigt at få et større familiefokus i ungearbejdet, så der bliver taget hånd om de unges grundlæggende problemer.

Socialudvalget har derfor besluttet, at Socialforvaltningen fra 2015 skal igangsætte en omstilling af ungeområdet, kaldet Tæt på Familien. En af hjørnestenene i Tæt på Familien er at opbygge netværk for den unge, hvor båndet til forældre, søskende og andre nære familiemedlemmer fastholdes og styrkes, og hvor familien skal klædes på til at kunne varetage en omsorgsrolle for den unge.

Der er et særligt behov for at skærpe vores indsats overfor familier med en anden etnisk baggrund end dansk. Det er en målgruppe, som ikke profiterer af de traditionelle indsatser og metoder i samme grad som øvrige familier. Socialforvaltningen vil derfor, på baggrund af erfaringer fra Familierådgivningen i Brønshøj/Husum/Vanløse, udbrede et tilbud om forældrekurser målrettet forskellige

etniske grupper (primært somaliske og arabiske forældre), og som skal styrke forældrekompetencerne, forståelsen for det danske samfund og skabe netværk blandt forældrene.

Derudover vil Socialforvaltningen, som en omprioritering indenfor rammen i forbindelse med Budget 2016, effektivisere forvaltningens indsatser overfor familier med en anden etnisk baggrund gennem systematisk vidensopsamling om, hvad der virker i socialt arbejde med målgruppen, kompetenceudvikling og sagssparring til sagsbehandlere, familiebehandlere og institutionspersonale.

Endeligt vil Socialforvaltningen målrette brugen af familiebehandlingsprogrammet Functional Family Therapy (FFT) til unge, der begår førstegangskriminalitet, og deres forældre. For de forældre, der ikke vil samarbejde med Socialforvaltningen, vil Socialforvaltningen mere konsekvent benytte forældreoplysning for at forpligte forældrene til at påtage sig et ansvar for deres barns adfærd.

Skolegang

Skolegang er en af de stærkeste beskyttelsesfaktorer for udsatte børn og unge i forhold til at klare sig godt senere i livet. Omvendt er vanskeligheder i skolen en klar indikator på, at børnene vil få sociale vanskeligheder senere i livet. Socialforvaltningen har sammen med Børne- og Ungdomsforvaltningen de seneste år igangsat flere initiativer til at styrke udsatte børn og unges skolegang, og de to forvaltninger vil også fremadrettet have et forstærket fokus på dette indsatsområde.

Skolesocialrådgiverne er kernepersoner i Socialforvaltningens og Børne- og Ungdomsforvaltningens arbejde med at iværksætte tidlig hjælp til børn, der viser tegn på mistrivsel i skolerne. For at imødegå udfordringen med elever, der har for højt skolefravær, skal skolesocialrådgiverne fra 2015 i samarbejde med skolerne følge systematisk op på elever, der har et bekymrende skolefravær.

Fra skoleåret 2013/14 iværksatte Socialforvaltningen og Børne- og Ungdomsforvaltningen Aftaleforum, hvor skoleleder, lærer, sagsbehandler og psykolog sammen med forældrene og eleven arbejder sammen om at finde den bedste løsning for elever med sociale og undervisningsmæssige behov. Dette kombineres med oprettelsen af nye, fleksible tilbud i kontinuummet mellem folkeskole og dagbehandling, et arbejde med at øge kvaliteten i dagbehandlingstilbuddene samt et bedre match mellem barn og dagbehandlingstilbud.

Aktivering af de unge i fritiden

De unge peger på, at negative fællesskaber på gaden har haft betydning for deres kriminelle udvikling. I stedet efterspørger de aktiviteter, der kan være alternativer til kriminaliteten fx i form af job og uddannelse. Socialforvaltningen skal derfor tilbyde de unge aktiviteter, der inkluderer dem i det almindelige samfund. Det giver de unge en følelse af normalitet og et netværk blandt mere ressourcestærke jævnaldrende, mens det samtidig mindsker tiltrækningen til de kriminelle fællesskaber.

Et fritidsjob på en almindelig arbejdsplads gør netop det. Derfor vil Socialforvaltningen, på baggrund af erfaringer fra BFCK Brønshøj/Husum/Vanløse, fra 2015 gøre ordningen med Fritidsjob med Mentor bydækkende. Socialforvaltningen aflønner virksomheden for en mentor, som skal hjælpe den unge i fritidsjobbet, mens Socialforvaltningen samtidig yder pædagogisk støtte.

Derudover vil Socialforvaltningen, med afsæt i indsatser under bl.a. Center for Forebyggelse og Rådgivning (CFR), prioritere et mere forpligtende samarbejde mellem de opsøgende gadeplans-

medarbejdere og civilsamfundsaktører som foreninger, virksomheder o.a. med henblik på at få de unge, som de arbejder med på gaden, i gang i den lokale fodboldklub, købmand eller lignende.

Endeligt vil Socialforvaltningen, med udgangspunkt i bl.a. Sjakkets erfaringer, også opbygge netværk af ressourcepersoner i de unges nærmiljø og understøtte, at de tager ansvar for de unge ved at brobygge dem til det lokale forenings- og fritidsliv og understøtte dem i at fastholde tilknytningen.

Tilbage på sporet igen – når den unge har begået kriminalitet

Forebyggelse af kriminalitet er et vigtigt fokusområdet og en indsats, der skal prioriteres højt. Men vi må også erkende, at der altid vil være unge, der begår kriminalitet. Det er derfor også vigtigt, at Socialforvaltningen har en robust og virksomhedsfuld indsats i forhold til at få disse unge tilbage på sporet igen, hvor kriminalitet er skiftet ud med uddannelse eller job og sunde fritidsinteresser.

Øget inddragelse af den unge i sagsbehandlingen

Socialforvaltningens myndighedsindsats skal være en støtte og hjælp til børn og unge, der har det svært. De unge i analysen har dog den oplevelse, at de ikke bliver inddraget i behandlingen af deres egen sag, og at de bliver overhørt og fejlbedømt i forhold til valg af foranstaltninger og institutioner.

For at imødegå denne udfordring, som ikke kun gør sig gældende for kriminelle unge, iværksætter Socialforvaltningen som tidligere nævnt Tæt på Familien. Omstillingen kommer bl.a. til at medføre, at den enkelte sagsbehandler får færre sager og dermed bedre tid til en løbende, aktiv deltagelse i den unges sag, hvor den unge inddrages mere end tidligere.

Yderligere vil det særligt komplekse sagsarbejde med kriminelle unge fra 2015 blive forstærket og specialiseret gennem mere faglig støtte, undervisning samt løbende sparring i konkrete sager. En omprioritering indenfor rammen i forbindelse med Budget 2016 vil derudover give mulighed for at få specialiserede sagsbehandlere, der håndterer sager med alvorlig kriminalitet, i alle enheder. Samlet skal det være med til at styrke sagsbehandlingen og sikre en bedre og mere effektiv indsats.

Optimering af kontaktpersonordningen

Analysen peger på, at der er behov for at kvalificere kontaktpersonordningen. Når en kontaktperson bliver knyttet til en ung, der er på vej ud i kriminalitet, skal der være et klart mål med indsatsen. Kontaktpersonen skal arbejde med den unges holdning til kriminalitet og sikre, at den unge indgår i andre, mere positive sammenhænge end de kriminelle miljøer.

Derfor er Socialforvaltningen i gang med en analyse af kontaktpersonordningen, som bl.a. kigger på, hvordan kontaktpersonindsatsen kan tilrettelægges bedre i fremtiden. Der hentes her bl.a. inspiration fra Den Korte Snor. Analysen er færdig primo 2015. På baggrunds af dens konklusioner vil der blive taget stilling til den fremtidige organisering og indhold af kontaktpersonordningen.

Udvikling af indsatsen på døgninstitutionerne

Fælles for mange af de unge i analysen, som er anbragt på et af Socialforvaltningens døgntilbud, er en efterspørgsel på aktiviteter, der i hverdagen kan fungere som meningsfulde alternativer til især forbruget af rusmidler og en kriminel løbebane. En anden problematik er, at mange af de unge i lange perioder ikke frekventerer et skoletilbud under anbringelsen. De unge mangler derudover al-

meget lidt eller dårlig erfaring med forenings- og fritidsliv samt skole og erhverv.

På Center for Udsatte og Kriminalitetstruede Unge (CUKU) og Center for Specialpædagogik og Psykiatri (CSP), som er specialiserede i målgruppen kriminalitetstruede og kriminelle unge, en række tiltag, som enten allerede er i gang, eller som skal iværksættes primo 2015. Disse tiltag imødekommer behovet for en pædagogisk indsats og aktiviteter, der støtter de unges trivsel og udvikling, og dermed overgangen til voksenlivet:

- Døgntilbuddene beskæftiger sig kontinuerligt med styrkelsen af behandlingsindsatsen, hvilket bl.a. understøttes af samarbejdet med Socialtilsynet. I forbindelse med Tæt på Familien og målet om en individualiseret og håndholdt ungeindsats, vil der blive stillet øget krav til den systematiske dokumentation og opfølgning på indsatsens virkning for målgruppen.
- Udfordringen omkring den manglende frekventering af skoletilbud skal afdækkes og adresseres af Socialforvaltningen i samarbejde med relevante aktører, heriblandt særligt BUF/UU.
- Idrætsprojektet i regi af CUKU skal fortsat bidrage til at realisere målsætningen om at styrke målgruppens sociale kompetencer, netværk og trivsel via brobygning til fritids- og foreningslivet. Idrætsprojektet arbejder pt. med nogle forskellige modeller for, hvordan projektet kan udvide indsatsen til at omfatte flere unge eller centre end CUKU.
- Flere døgntilbud gør sig erfaringer med inddragelse af andre relevante faggrupper med henblik på at styrke fokus på job, uddannelse og skolegang på institutionernes indsats. Bl.a. har CUKU ansat en job- og uddannelsesvejleder. Socialforvaltningen vil samle op på og arbejde videre med de gode erfaringer. Derudover vil Socialforvaltningen undersøge mulighederne for at bygge videre på erfaringer fra institutionernes samarbejde med Spydspidsen i forhold til at tilbyde udsatte unge praktikforløb i private og offentlige virksomheder
- Socialforvaltningen skal afdække mulighederne i relation til øget samarbejde mellem døgntilbud, de rådgivende og forebyggende tilbud under Center for Forebyggelse og Rådgivning (CFR) og de frivillige organisationer med henblik på eventuelle partnerskaber.

Socialforvaltningen vil derudover lave en tværgående undersøgelse af, hvorledes den behandlingsmæssige og socialpædagogiske indsats kan styrke de unges sociale- og tilværelseskompetencer gennem brobygning til uddannelses- og beskæftigelsestilbud/praktikker samt fritids- og foreningsliv. Undersøgelsen vil også se på, hvordan de forebyggende og rådgivende tilbud kan understøtte indsatsen på døgntilbuddene, fx ved at tilbyde positive fællesskaber i de rådgivende tilbud eller psykologsamtaler som supplement til den helhedsorienterede behandlingsindsats.

Tværgående temaer

Analysen pegede også på to anbefalinger, som går på tværs af det forebyggende og indgribende arbejde. Der tale om indsatsen overfor unge med misbrug og unge med psykiske vanskeligheder.

Udvikling af misbrugsbehandlingen

De kommunale misbrugsbehandlingstilbud til unge misbrugere under 25 år er i dag samlet i U-Turn og i modtageenhederne. Analysen peger på, at tilbuddene kan have svært ved at nå gruppen af unge, som ikke er motiverede for at afhjælpe deres misbrug. Derudover er tilbuddene måske ikke i til-

strækkelig grad målrettet anbragte unge og unge med mere komplekse problemstillinger (dobbeltdiagnoser, kriminalitet etc.).

Et forbrug af rusmidler hænger uløseligt sammen med andre problemstillinger, som den unge har. Socialforvaltningen ønsker, at misbrugsindsatsen skal sammentænkes med de øvrige indsatser – socialpædagogiske såvel som psykiatriske – for de unge, da en misbrugsindsats ikke skal kigge på problemet ”misbrug” isoleret. Misbrugsindsatsen skal derfor iværksættes, hvor den unge og behovet er – f.eks. på døgntilbuddet.

Døgntilbuddene er derfor i færd med at udvikle misbrugspolitikker og praksisser på området. Fx har CUKU, CSP og Center for Akutinstitutioner (CAKI) allerede igangsat forskellige initiativer i forhold til de unges forbrug af rusmidler. CUKU har bl.a. igangsat Hash-projektet, hvor alle institutioner har udviklet rusmiddelpolitikker og der er udarbejdet en manual for, hvordan de unges misbrug skal håndteres. Socialforvaltningen vil følge op på de erfaringer, som der gøres på institutionerne.

Socialforvaltningen vil derudover styrke samarbejdet mellem døgntilbud og det kommunale misbrugsbehandlingstilbud U-Turn, og dermed kvalificere indsatsen for målgruppen, bl.a. i forhold til viden om motivationsarbejde og aktiviteter, der understøtter et ophør med brug af rusmidler.

Psykiske vanskeligheder

Analysen peger på, at der er store udfordringer med at forebygge kriminalitet for unge med psykiske lidelser, især hvis de samtidig har et misbrug. Det gælder både i det forebyggende arbejde, i sagsbehandlingen, og når den unge er anbragt på en institution. Indsatserne for denne gruppe unge spænder over flere sektorer og fagligheder. For at give de unge den støtte og behandling, de har brug for, er der behov for at koordinere og samarbejde omkring indsatserne. Det samarbejde kræver en gensidig viden om de forskellige indsatser på alle niveauer i Socialforvaltningen, samt behov for et tættere samarbejde med andre, eksterne aktører på psykiatriområdet. Til det har Socialforvaltningen allerede iværksat en række tiltag:

- Socialforvaltningen har sammen med Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center Bispebjerg etableret et psyko-edukationsforløb til forældre med børn med ADHD, som skal støtte forældrene i at have et barn med ADHD. Samtidig er der planer om at opstarte et undervisningsforløb for unge med ADHD i starten af år 2015.
- Vedrørende gruppen af unge med en psykisk lidelse og et samtidigt misbrug, er Center for Unge og Misbrug ved at indsamle viden for at finde frem til, hvordan vi bedst behandler unge med et misbrug, der samtidig har en psykisk lidelse.
- CSP er også i gang med et 2-årigt tværsektorielt projekt med Psykiatrien, som skal styrke samarbejdet omkring børn og unge med psykiske lidelser og give myndighedssagsbehandlerne og institutionspersonalet mere viden om psykiatriens rammer og den indsats, man laver i psykiatrien, og psykiatrien mere viden om den sociale indsats.
- CSP har oprettet en koordinatorenhed, som tilbyder faglig rådgivning, supervision og undervisning til sagsbehandlere og andre fagpersoner i Socialforvaltningen i sager med psykologiske eller psykiatriske problematikker. Kendskabet til mulighederne i koordinatorenhederne skal fremover øges hos sagsbehandlerne.